

9.3.2026

EOAK/810/2025

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Päivi Lahtinen

LUOTTAMUSHENKILÖN KORVAUSHAKEMUSTEN KÄSITTELY

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Paraisten kaupungin menettelyä luottamushenkilön korvaushakemusten käsittelyssä. Kantelija kertoo toimivansa Paraisilla kaupunginvaltuutettuna ja lukuisissa muissa luottamustehtävissä. Kantelija kertoo asuvansa erittäin haastavien yhteyksien päässä ulkosaaristossa ja hänen kokousmatkansa kestävät tämän vuoksi jopa 3–4 päivää johtuen yhteysaluksen aikataulusta.

Kantelijan mukaan hän on toimittanut neljä kertaa vuodessa Paraisten kaupungille hakemuksen ja vanhin käsittelemätön hakemus on 14.2.2022 kokoukselta. Kuitenkin alkusyksyn 2022 ja 2023 kokouksista on maksettu joitain päivärahoja ja ansionmenetyskorvauksia. Kantelijan mukaan asian on tehnyt monimutkaiseksi se, että hän on yrittäjä ja tekee töitä kolmen eri firman kautta. Kantelijan mukaan hän ei ole saanut selkeitä kirjallisia ohjeita, mitä liitteitä hänen tulee liittää laskuihinsa. Kantelijan mukaan viranhaltijat eivät ole osanneet tulkita kaupungin hallintosääntöä, joka on ristiriitainen. Kantelijan mukaan hänen viranhaltijoilta saamansa ohjeet ovat olleet vaihtelevia ja osa kaupungin pyytämistä selvityksistä on rikkonut hänen yrityssalaisuuttaan ja asiakkaiden tietoturvaa.

Kantelijan mukaan hän on lähettänyt yli sata sähköpostia mutta ei ole saanut suureen osaan minkäänlaista vastausta.

Kantelijan mukaan hän sai 16.12.2024 selvityspyynnön, jossa häntä pyydettiin toimittamaan liitteitä, joita hänen on kolme vuotta jälkikäteen mahdoton toimittaa. Liitteinä pyydettiin esimerkiksi tuntilista kantelijan töistä kussakin yrityksessä. Kantelijan mukaan selvityspyynnön alussa pyydettiin ilmoittamaan, mikäli vastaus sisältää lain mukaan salassa pidettäviä tietoja. Tämän vuoksi kantelija miettii, kuinka monelle henkilölle hänen salassa pidettäviä henkilö- ja yritystietojaan on jaettu käsittelyn aikana.

Edelleen kantelija kertoo, että häntä on kohdeltu syrjivästi, kun hänelle on osoitettu kokousmatkoilla majoituspaikaksi hotelli Paraisilla. Kantelijan mukaan hän ei pysty yöpymään kyseisessä hotellissa, koska hän joutuu ottamaan mukaan koiransa ja lisäksi paikassa on sisäilmaongelmia. Kantelijan mukaan toinen edustaja yöpyy kokousmatkoillaan turkulaisessa hostellissa, jonka majoituskulut ovat kalliimmat.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin Paraisten kaupungin selvitys.

3 RATKAISU

3.1 Sovellettavia oikeusohjeita

Perustuslain 2 §:n 2 momentin mukaan kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen.

Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslain 14 §:n 4 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Kuntalain 82 §:n 1 momentin mukaan luottamushenkilölle maksetaan:

- 1) kokouspalkkiota;
- 2) korvausta ansionmenetyksestä ja kustannuksista, joita luottamustoimen vuoksi aiheutuu sijaisen palkkaamisesta, lastenhoidon järjestämisestä tai muusta vastaavasta syystä;
- 3) matkakustannusten korvausta ja päivärahaa.

Hallintolain 2 §:n 2 momentin mukaan tätä lakia sovelletaan valtion viranomaisissa, hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien viranomaisissa, kunnallisissa viranomaisissa, itsenäisissä julkisoikeudellisissa laitoksissa sekä eduskunnan virastoissa ja tasavallan presidentin kansliassa (viranomainen).

Hallintolain 7 §:n 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta.

Hallintolain 19 §:n mukaan asia pannaan vireille kirjallisesti ilmoittamalla vaatimukset perusteineen. Viranomaisen suostumuksella asian saa panna vireille myös suullisesti.

Hallintolain 22 §:n 1 momentin mukaan, jos viranomaiselle toimitettu asiakirja on puutteellinen, viranomaisen on kehotettava lähettäjää määrääjassa täydentämään asiakirjaa, jollei se ole tarpeetonta asian ratkaisemiseksi. Asiakirjan lähettäjälle on ilmoitettava, miten asiakirjaa on täydennettävä.

Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä. Hallintolakia koskevan hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 72/2002) on viivytyksettömästä käsittelystä todettu muun muassa seuraavasti:

”Hyvään hallintoon on katsottu kuuluvan, että asiat tulee käsitellä asian laatu ja muut siihen vaikuttavat olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa. Perusoikeusuudistuksen yhteydessä hallintoasian käsittelyn viivytyksettömyyttä koskeva vaatimus saatettiin voimaan perusoikeutena. Perustuslain 21 §:n 1 momentti takaa jokaiselle oikeuden saada asiansa käsitellyksi ilman aiheutonta viivytystä toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Vaatimus viivytyksettömästä asian käsittelystä kuuluu niihin hyvän hallinnon takeisiin, jotka edellytetään perustuslain mukaan turvattavan lailla.

Viivytyksetön asian käsittely merkitsee myös sitä, että asiakkaan antamien tietojen tarkistaminen ja täydentäminen pyritään suorittamaan mahdollisimman tehokkaasti. Tämä edellyttää, että viranomainen antaa asiakkaalle selkeät ja helposti ymmärrettävät ohjeet siitä, mitä tietoja asian käsittelemiseksi tarvitaan. Asiakkaalle tulisi myös kertoa siitä, ettei asian käsittely viranomaisessa etene viivytyksettä ilman pyydettyjä tietoja. Hyvään hallintoon ei kuitenkaan kuulu käsittelyn nopeuttaminen lyhentämällä asiakkaalle tietojen täydentämiseen tai selityksen antamiseen varattua aikaa. Määrääjan tulisi aina olla kohtuullinen pyydettyjen tietojen laatuun ja laajuuteen nähden.”

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Hallintolain 31 §:n 2 momentin mukaan asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista. Asianosaisen on muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen.

3.2 Arviointi

Suomi on demokraattinen oikeusvaltio, jossa perustuslain nojalla valtiollisen vallan lisäksi myös alueellinen ja kunnallinen itsehallinto perustuu edustukselliseen kansanvaltaan. Kunnalliset luottamushenkilöt ovat merkittävä osa demokraattisen yhteiskunnan toteuttamista. Kunnallisille luottamushenkilöille maksettavat palkkiot ja korvaukset toteuttavat osaltaan perustuslaissa säädettyjä osallistumisoikeuksia ja niillä voidaan katsoa olevan suora yhteys demokratian toteutumisessa. Kuntalaissa säädetyillä luottamushenkilöille maksettavilla palkkioilla ja korvauksilla pyritään turvaamaan se, että jokainen voisi taloudellisten syiden estämättä osallistua kunnallishallintoon (HE 192/1994 vp, s. 69, HE 268/2014 vp, s. 197). Palkkiot ja korvaukset voivat olla ratkaisevia siinä, onko jäsenten mahdollista osallistua toimielimen toimintaan.

Hyvän hallinnon periaatteiden on yleisesti katsottu koskevan myös hallinnon sisäistä toimintaa. Hallintolain 7 §:n 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Hallintolain 8 §:n mukaan 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asiat on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Kantelija toimii Paraisilla kaupunginvaltuutettuna ja lukuisissa muissa luottamustehtävissä. Kantelijan mukaan hän on toimittanut Paraisten kaupungille neljä kertaa vuodessa korvaushakemuksen, mutta kaikkia hakemuksia ei ole käsitelty. Kantelua tehdessä vanhin käsittelemätön hakemus oli kokouksesta 14.2.2022 eli lähes kolme vuotta vanha. Kantelijan mukaan hän sai 16.12.2024 selvityspyynnön, jossa häntä pyydettiin toimittamaan liitteitä, joita hänen oli kolme vuotta jälkikäteen mahdoton toimittaa.

Kaupungin selvityksen mukaan kaupunginhallitus teki kantelijan hakemista korvauksista päätöksen 10.2.2025 ja korvaukset maksettiin 18.3.2025 sen jälkeen, kun päätös oli tullut lainvoimaiseksi. Päätöksen perusteella ansionmenetyskorvausta maksettiin vuosilta 2023–2024 ja päivärahoja vuosilta 2022–2024. Kaupungin selvityksen mukaan maksujen viivästymisen johtuu pääasiassa kantelijan puutteellisista hakemuksista, jotka usein on myös toimitettu myöhässä ja joissa on esitetty erilaisia ristiriitaisia tietoja.

Totean, että lähes kolmen vuoden aikaa voidaan pitää liian pitkänä luottamushenkilön korvaushakemuksen käsittelylle. Korostan, että hakemuksen viivytyksettömyyden käsittelyyn kuuluu se, että hakijaa pyydetään viivytyksettä tarvittaessa täydentämään hakemustaan tarvittavilla tiedoilla ja viranomainen tekee päätöksen käytettävissään olevilla tiedoilla ilman aiheetonta viivytystä. Hakemusten puutteellisuutta ei voida pitää hyväksyttävänä syynä käsittelyn viivästymiselle. Pidän hakemusten käsittelyn viivästymistä erityisen moitittavana, kun otetaan huomioon, että luottamushenkilöille maksettavien korvausten on tarkoitus mahdollistaa jäsenten osallistuminen kunnan toimielinten toimintaan.

Kaupungin selvityksen mukaan asioiden käsittelyn viivästyminen on johtunut kantelijan puutteellisista hakemuksista. Lisäksi selvityksessä todetaan, että Paraisten hallintosäännön mukaan ansiomenetyksen ja luottamustoimen vuoksi aiheutuneiden kustannusten korvaushakemus on esitettävä kahden kuukauden kuluessa toimielimen sihteerille. Kaupungin mukaan määräaika on ollut voimassa 1.1.2023 lähtien.

Kantelijan mukaan hän ei ole saanut selkeitä kirjallisia ohjeita, mitä liitteitä hänen tulee liittää laskuihinsa. Kantelijan mukaan hän on lähettänyt yli sata sähköpostia, joihin hän ei ole saanut suureen osaan minkäänlaista vastausta. Kantelija ei ole tarkemmin yksilöinyt lähettämiään viestejä. Tämän vuoksi en voi ottaa kantaa yksittäisiin viesteihin vastaamiseen. Totean viesteihin vastaamisesta kuitenkin yleisellä tasolla seuraavaa.

Hallintolain 8 §:ään kuuluvan neuvonnan on katsottu laillisuusvalvonnassa sisältävän yleisen velvollisuuden vastata asiallisiin yhteydenottoihin. Vaikka viranomaisella on laaja vastaamisvelvollisuus, viranomaisella ei kuitenkaan voida katsoa olevan velvollisuutta vastata samaa asiaa koskeviin viesteihin useita kertoja ja viranomainen voi vastata yhdellä viestillä useisiin yhteydenottoihin.

Käytettävissäni olevasta selvityksestä ei käy ilmi, minkälaiset ohjeet ja perehdytys kantelijalle ja muille luottamushenkilöille on annettu korvaushakemusten tekemiselle. Paraisten kaupunki toteaa selvityksessään sen sijaan, että luottamushenkilöiden omalla vastuulla on tuntee säännöt ja toimittaa korvaushakemuksensa ajoissa. Yhdyn tältä osin Paraisten kaupungin näkemykseen, mutta korostan, että viranomaisella on samaan aikaan kuitenkin myös velvollisuus neuvoa hallinnossa asioivia. Lisäksi pidän tärkeänä, että luottamushenkilöille tarjotaan etukäteen riittävästi tietoa menettelytavoista korvaushakemusten käsittelyssä. Nähdäkseni kantelijaa olisi tullut neuvoa korvaushakemusten jättämisen määräajoista sekä tarvittavista liitteistä, kun hän on selvityksen mukaan jättänyt hakemuksensa useasti myöhässä ja hakemusten liitteet ovat olleet puutteellisia.

Kantelijan mukaan häntä on kohdeltu syrjivästi, kun hänelle on osoitettu tietty majoituspaikka Paraisilla kokousmatkoille ja toinen edustaja on voinut yöpyä muussa kohteessa, jonka majoituskulut ovat kalliimmat. Paraisten kaupungin selvityksen mukaan kaupunki on määritellyt majoituspaikat, joita luottamushenkilöt saavat tarvittaessa käyttää. Totean, että kantelu ja saatu selvitys ovat tältä osin ristiriitaiset. Kiinnitän tältäkin osin kaupungin huomiota velvollisuuteen neuvoa ja saattaa kantelijan tietoon riittävän selkeästi kaupungin määrittelemät ohjeet majoittumisesta.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen asian käsittelyn viivästymisestä sekä puutteista hyvän hallinnon mukaisessa menettelyssä Paraisten kaupungin tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Paraisten kaupungille.